

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

ADRES DER REDACTIE:
Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag;
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 5.— per jaar
Donateurs: minimum f 10.— p. j.

Naar beslissingen in Indië

Het is moeilijk, zich voor te stellen, dat het cardinale feit, het feit dat allerbelangrijkst is en allesbeheerschend zou moeten zijn, in werkelijkheid niet van bepalenden invloed zal zijn op de beslissingen, die nu in Indië voor de deur staan.

Dit feit: overal, in geheel Indonesië, waar de Nederlanders zijn teruggekeerd en met hen de orde, de rust en min of meer normale levensomstandigheden, leeft de inheemsche bevolking in vrede met deze Nederlanders, wenscht zij hun medewerking en vooral hun bescherming tegen extremistische elementen, die de orde dreigen te verstoren.

Dit is natuurlijk het cardinale feit. Dit is het bewijs, dat de werkelijke bevolking, althans de groote meerderheid van de bevolking, namelijk het deel dat niet besmet is door de propaganda van extremisten onder Japanschen invloed, dankbaar en verheugd is wanneer zij samen met de Nederlanders weer aan het werk kan. Overal, waar Nederlanders de bevolking tegen terroristen beschermen, wordt die bescherming met groote dankbaarheid aanvaard. Dit geldt niet alleen voor alle Buitengewesten, doch dit geldt ook voor Java. Men mag aannemen, dat hetzelfde in Sumatra zou gelden, indien daar een streek was, waar Nederlanders zich konden doen gelden, hetgeen naar men weet niet het geval is.

Het diepste kenmerk van de situatie van dit oogenblik is nu, dat het boven vermelde cardinale feit *niet* van beslissenden invloed is op de besluiten, welke binnenkort zullen vallen. Deze decisies worden bepaald door talloze andere factoren. Er bestaat geen middel om in die gebieden van Java en Sumatra, waar onder de „republiek“ hetzij bepaalde vormen van republikeinsch gezag, hetzij terreur, wanorde en anarchie heerschen, een uitspraak der bevolking te verkrijgen, waaraan eenige waarde zou kunnen worden toegekend. Dit zou zeker het geval zijn indien ook in die gebieden orde, rust en normale verhoudingen werden hersteld. Voor het oogenblik ligt dit herstel niet in het veld der practische mogelijkheden.

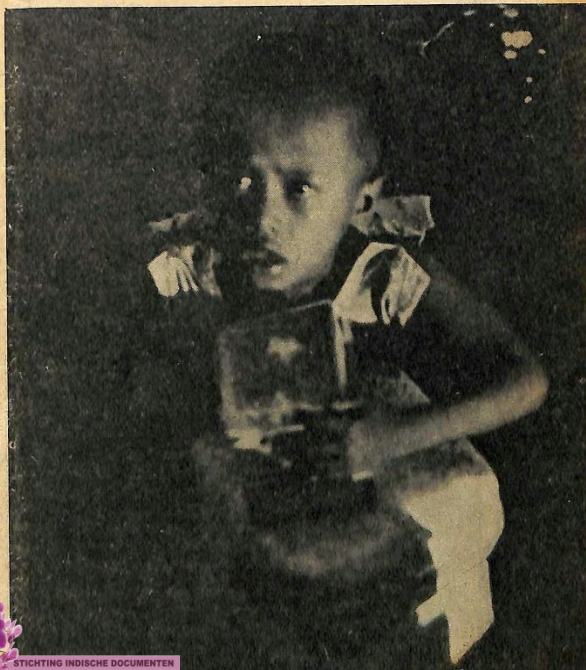
Mr. Jonkman, de nieuwe minister van Overzeesche Gebiedsdeelen, zal, voor welke oplossing dan ook, bij het bepalen van het Indische beleid niet anders kunnen doen, dan van deze realiteit uitgaan. Het blijft natuurlijk altijd noodzakelijk, ons zelf, in Nederland, van de boven aangewezen waarheid doordrongen te houden. Wij hebben evenwel te erkennen dat zij voor het oogenblik niet beslissend zijn voor de practische politiek. De tragiek van dit alles laat zich nauwelijks onder

Dit kleine Indo-Europeesche jongentje werd uit het kamp der extremisten te Cheribon bevrijd. Hij verloor zoowel zijn vader als zijn moeder en hij zit hier gehurkt bij een mandje en een doos, die samen al zijn wereldsche bezittingen bevatten.

woorden brengen. Hier zijn volken, die de medewerking der Nederlanders nog geruimen tijd niet kunnen ontberen, een medewerking, welke van ganser harte wordt aangeboden, doch die zij niet *kunnen* aanvaarden, aangezien een almachtige en militante minderheid dit verhindert.

Men zal het overleg met de „regeering Sjahrir“ nog wel eenigen tijd voortzetten. De illusie, dat dit niet een overleg met Soekarno zou zijn is inmiddels vervlogen. Soekarno acht een tussenpersoon nauwelijks meer noodig; hij bereidt zich voor op een mislukking, waarbij de agressieve groepen om hem heen alles zullen doen om te trachten deze mislukking zoo spoedig mogelijk te forceeren. Van Nederlandsche zijde is onder deze omstandigheden de uiterste zelfbeheersching noodzakelijk. Wij zullen ons klaar moeten maken om nog eenmaal de beginselen, welke wij inzake Indië voorstaan en de oplossing welke wij voor het Indische probleem te bieden hebben, scherp en begrijpelijk te formuleeren en wereldkundig te maken zóó, dat inderdaad in Nederland en in het buitenland

(Zie vervolg
blz. 5)

NIEUWE LEERGANGEN

van de Sectie Onderwijs der

NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR ORGANISATIE

No. 3

Moderne Bedrijfsadministratie

vormt een doeltreffende opleiding voor het nieuwe, door de Mij. van Nijverheid en Handel en het Nederlandsche Instituut voor Efficiency, ingestelde officiële examen: „Moderne Bedrijfsadministratie“.

Deze leergang reikt zelfs nog belangrijker verder. De cursist komt door deze uitermate praktische cursus geheel boven de stof te staan, zodat hij budgettering, nauwkeurige calculatie, actuele resultatenanalyse, uniform rekeningsysteem, bedrijfsstatistiek, administratieve planning, mechanische en andere hulpmiddelen, enz., enz. in elk bedrijf onverschillig omvang, bedrijfstak en ondernemingsvorm met goede resultaten kan toepassen.

Een Moderne administratie is voor de bedrijven een levenskwestie geworden. Geschoolde krachten staan hiervoor vrijwel niet ter beschikking. Voor hen, die binnen afzienbare tijd in deze dringende behoefte kunnen voorzien, opent dit zeer wijde perspectief.

De brochure BA.OW 3 met nadere bijzonderheden, ook over vooropleiding, studietoelagen, -wijze, lesgeeld, diploma, enz., wordt U op verzoek gratis toegezonden door de Sectie Onderwijs der

NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR ORGANISATIE

ACHTER ST. PIETER 23-25 - UTRECHT - TELEFOON 16484 EN 12328

Telefonische inschrijvingen, (K 3400) - 1.6.4.8.4 - toestel 81

N.B. Brochures BA.OW 1, 2, 4, 5, 6 en 7 geven inlichtingen over resp.: Nieuwe leergang Sales-Promotion (1), nieuwe leergang Bedrijfspsychologie (2), leergang Wetenschappelijke Bedrijfsorganisatie (4), cursus Leidend voor Bazen (5), de Stichting in haar geheel (6) en het Psychotechnicum (7).

U gaat naar Indië?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën“

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per SCHIP of per Vliegtuig,

„De Zeven Provinciën Wereldpolis“ is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschaff U
gaarne
inlichtingen

Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën“
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

Van Schalkwijk & Co.

Commissionnaires in Effecten

*Behandelen gaarne
al Uwe Effecten-zaken*

's-Gravenhage, Javastraat 96

Tel. 111810* (3 lijnen) Postgrijs no. 47826

Telegramadres: SCHALKEF

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag

Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende

Binnen- en buitenlandse Spécialité's

Stelt U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Keel

G. J. VAN DRIMMELEN, L. v. Meerdervoort 1985
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

HOYNG

Het beste
en oudste magazijn
voor

GESCHENKEN

NEDERLANDSCH
INDISCHE **HANDELSBANK, N.V.**

AMSTERDAM - Singel 250

ROTTERDAM - Mathenesserlaan 235

's-GRAVENHAGE - L. Vijverberg 11

**Behartiging van
Uw belangen
in Indië en het
Verre Oosten**

DEVIEZENBANK

Nederlandsche Medici naar Indië

Door een
Correspondent

Om de Nederlandsche repatrieerenden te begeleiden en hun medische verzorging te geven worden onder auspiciën van de z.g. Oost-Indische Kamer (o.l.v. Dr. L. van Oosten) van het Nederlandsche Rode Kruis artsen naar Indië uitgezonden, die daarvoor twee soorten van verbintenissen aangaan: op langen termijn (2 à 3 jaar) ter aflossing van Indische dokters of voor één reis, in pendelteams. Deze medici en ook het verplegende personeel worden voor den duur van de reis gemilitariseerd: de rangen varieeren van dirigeerend officier van gezondheid (dit wordt b.v. een specialist) tot sergeante (voor hulpverpleegsters).

I. Indrukken na de aankomst.

Wanneer de reis naar Indië achter den rug is (zij wordt gemaakt in Skymasters, voorzien van al het denkbare comfort) kunnen de medici een kijkje nemen in Batavia en eventueel per Dakota een bezoek brengen aan een der nog bestaande interneeringskampen bij Bandoeng.

In Batavia blijkt het 's avonds nog zeer onrustig te kunnen zijn en er komen dan ook nog geregeld schietpartijen en ontvoeringen voor. De Engelsche militairen maken zich hier overigens niet veel zorgen over en dit is met name de stad Bandoeng wel eens duur te staan gekomen. Ondanks de heerschende onrust werd bijvoorbeeld de bewaking van de electricische centrale te Bandoeng opgeheven en prompt ging dan ook het geval de lucht in, zoodat de stad eenigen tijd verstoken was van licht en brood.

Een bezoek aan een van de interneeringskampen bij Bandoeng behoort zeer wel tot de mogelijkheden voor de pas gearriveerde medici, die zich in zoo kort mogelijken tijd op de hoogte moeten stellen; een Dakota brengt hen ergens heen. Een van deze kampen was vroeger bij het 15de bataljon in gebruik en het bestaat uit een aantal steenen gebouwen; de groote barakken zijn collectieve verblijfhuisjes, die twee kamers, een badkamertje en een W.C. bevatten. Brood bakt men zelf, rijst wordt collectief uitgedeeld en er is voldoende vet, terwijl, zij het voor enorm hooge prijzen, op de passar groenten en fruit bijgekocht kunnen worden. De geïnterneerden ontvangen een vast zakgeld en tevens loon voor gepresteerd arbeid, beide in Nica-geld. De inheemsche kooplieden accepteren echter alleen Japansch geld en dit moet wegens het risico duur betaald worden. Erg veilig is het er niet, want tegen het kamp aan ligt een kampong, waar de extremisten door middel van geleidelijke infiltratie op een gegeven oogenblik 20.000 man hebben kunnen concentreren.

Op aandringen van de Nederlanders ging er eindelijk een vliegtuig op af. De kampong werd gemitaillieerd, doch toen er niets meer volgde, kwamen de heeren netjes terug. De Engelsche commandant weigerde in te grijpen, doch ten slotte werd de toestand zoo gespannen, dat de Nederlandsche troepen een actie bij dag uitvoerden. Daar-

bij werd de grens eenige kilometers opgeschoven tot over de spoorlijn achter het kamp van Tjimahl. De rust duurde echter slechts kort: de Engelschen namen de sector weer over en lieten meteen het gewonnen terrein in handen van de extremisten.

Het kamp zal spoedig ontruimd zijn, daar er 250 inwonenden per week geëvacueerd worden.

Teruggekeerd in Batavia valt het eigenlijk pas goed op, hoe overvol deze stad is. Behalve de Chineesche zijn er ook veel Indonesische vluchtelingen. Vervoersmogelijkheden voor Europeanen zijn er niet; de eenige tramlijn en het treintje Batavia—Priok mogen alleen door Indonesiërs gebruikt worden. Er komen nogal eens vechtpartijen voor tusschen Nederlandsche en Britsch-Indische troepen, omdat de Ghurka's geen enkele vrouw met rust kunnen laten.

II. Wat de Indische collega's vertellen.

Het ligt voor de hand, dat de pas gearriveerde medici gaarne contact zoeken met hun Indische collega's om hun naar hun oorlogservaringen te vragen. Sommigen van hen, die op Sumatra woonden, werden aanvankelijk vrij gelaten; ze mochten zelfs hun radiotoestel behouden en hadden totaal geen last van de Japanners. Later werden zij echter naar Java overgebracht en daar geïnterneerd. Zij hebben evenwel lang genoeg in vrijheid op Sumatra geleefd om te kunnen vertellen van den eersten kamptijd en den aanleg van de beruchte Sumatraansche spoorlijn door Nederlandsche krijgsgevangenen. Deze militairen waren in kampen ondergebracht, waar elke drie maanden een nieuwe Japansche commandant werd aangesteld, zoodat de behandeling afwisselend goed en slecht was. In deze kampen verbleef ook een aantal Chinezen en Armeensche Joden. De eersten zorgden voor het binnessmokkelen van voedsel e.d., soms met auto's tegelijk, de Joden zorgden voor de distributie en het geld. Zonder hun hulp had het er soms leelijk uitgezien.

De vrouwen hadden het veel moeilijker. Veelal mochten zij langer vrij blijven rondloopen, zoodat zij hun echtgenooten post en hulp konden doen toekomen. Ondersteuning werd hun

Een tank van het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger rijdt door Batavia.

Nederlandsche Mariniers tijdens een marsch door Batavia.

aanvankelijk verschaft door de Nederlandsche regeering; toen dit onmogelijk werd, door de B.P.M. Ten slotte hield ook deze steun op en werden de vrouwen gedwongen langzamerhand al hun bezittingen te gelde te maken. Terwille van de zuinigheid gingen zij bij elkaar wonen. De Japanners maakten dit tot dwangmaatregel en concentreerden alle vrouwen in één wijk, die later werd afgezet en bewaakt. Enkele gelukkigen wisten met Inlandsche hulp buiten deze wijken te blijven. Het bewakingssysteem was tamelijk eigenaardig; in het kamp was de bewaking in handen van de vrouwen zelf met twee Japanners aan het hoofd. De buitenwacht bestond uit door de Jappen opgeleide Indonesiërs en daar men geen radio bezat, waren deze vrouwen totaal van de buitenwereld afgesloten. In tegenstelling tot de mannen zijn er geen vrouwen uit Indië naar andere landen afgevoerd.

III. Indische dokters vertellen van de „Doodenlijn”.

De verschrikkelijkste ervaringen hadden de mannen, die naar Birma en Japan waren gedeporteerd. In Japan werden zij tewerkgesteld in de industrie en de kolenmijnen van Sachalin, waar zij vreeselijk van de kou te lijden hadden. Degenen, die in de loodmijnen terecht zijn gekomen... hebben het goed gehad; loodvergiftiging treedt n.l. eerst op na vijf jaar en omdat men hen toch als ten doode opgeschreven beschouwde, kregen zij goed te eten, hadden zeer behoorlijke arbeidsvoorwaarden en bovendien ontbrak iedere militaire inmenging. Zij, die in het Noorden verbleven, hadden, behalve van de koude, veel te lijden van berri-berri en dysenterie, terwijl het voedsel zeer schaarsch werd toegemeten.

Het summum van ontbering hadden echter zij te verduren, die aan de „death-railway” (doodenlijn) in Birma moesten werken. Deze spoorweg was dwars door het oerwoud geprojecteerd, waar lianen groeiden, zoo vlijmscherp, dat vaak ledematen werden afgesneden. De ongelukkigen, die voor het werk

hieraan bestemd waren, kregen bij aankomst van den Japanschen commandant zelf te hooren, wat hun te wachten stond. Hij wond er geen doekjes om, doch kondigde laconiek aan: de lijn zal aangelegd worden met jullie bloed en jullie lichamen als materiaal. En inderdaad: iedere dwarsligger kostte bijna twee menschenlevens!

Den moed hielden deze mannen er in met de radio, die in de bagage van hun commandant was meegesmokkeld. Dit was metterdaad hun eenige steun, die evenwel niet heeft kunnen verhinderen, dat van een ploeg van 400 man slechts twee in leven bleven. Op het laatst werden deze ongelukkigen gedwongen om 23 uur per dag te werken, terwijl het heele menu bestond uit één portie pap van oneetbaar meel en één kopje zeer slechte Japansche rijst. Het aantal gevallen van dysenterie was angstwekkend groot, ook omdat men zelf de kampen moest bouwen midden in de uitgestrekte modderpoelen van de rimboe. In een der kampen had één dokter het toezicht over 4 afdelingen van 125 „bedden”, die elken dag regelmatig 50 dooden afleverden. Ten slotte waren de begrafenisploegen grooter dan de werkploegen. Elke overledene kreeg van den Japanschen commandant een krans; hetzelfde bijgelooft beschermde de geestelijken tegen iedere mishandeling.

IV. Terug naar Holland.

Den korten tijd, dat zij in Indië kunnen verblijven, gebruiken de Nederlandsche medici in dienst van het Roode Kruis goed: er is op eigen vakgebied en anderszins zeer veel belangwekkends te zien en te beleven, doch de terugreis ter begeleiding van de repatrieerenden is hun eigenlijke taak en maakt een einde aan al het andere. De medici zijn zeer ingenomen met de verzorging aan boord van de repatriëeringsschepen en om dit te illustreeren diene het voorbeeld van de Kota Inten.

Dit schip is tijdens den oorlog als troepentransportschip bij de Amerikanen in gebruik geweest. Dezen hebben het heele schip uitgebroken en omgebouwd, zoodat het plaats bood aan 3000 man, die ieder een kooi ter beschikking hadden, zulks in tegenstelling met de Engelsche schepen, die slechts hangmatten als slaappleaats hadden. De Kota Inten nam deel aan de invasie van Okinawa, bleef echter, ondanks den bommenregen, onbeschadigd. Het schip was bewapend met 17 luchtdoelkanonnen in 8 geschutstorens en schoot eens een Japansch vliegtuig neer, dat op het dek uiteenspatte en alles onder benzine zette, die evenwel geen vlam vatte.

Behalve over uitstekende slaapgelegenheden beschikt het schip over een prima ventilatiesysteem: elke étage heeft ijs-waterkran en overal staan elektrische fans. Midscheeps bevindt zich een enorme cafeteria, men komt langs een in vakjes verdeelde metalen schaal en bedient zichzelf.

De voedselvoorraden waren zoo groot, dat onderweg niets gekocht behoefde te worden. De rantsoenen waren gelijk aan de frontvoeding der Amerikaansche soldaten. Even Amerikaansch was de olievoorraad: deze was voldoende voor een reis om de wereld en daar het hier een hospitaalschip betrof, was ook de medische outillage voortreffelijk. Er waren hospitaaltalen met totaal 50 bedden, een operatie- en steriliseerkamer, een polikliniek en een welvoorzien apotheek. Bovendien isoleercellen voor krankzinnigen. Het hospitaal was gedurende de reis permanent bezet; voor de verpleging waren er 15 zusters. Door het overmatige transpireeren kwam er bij de repatriërenden veel apenpokken voor, welke aandoening als gevolg van de natte kleding na roode hond ontstond. Ook had men veel last van steenpuisten, terwijl na Suez een malaria-epidemie uitbrak, die zelfs den kapitein aantastte. Er bleken eenige malaria-muggen als verstekelingen aan boord te zijn. Hoewel de voorraad levensmiddelen enorm was, bleek er toch niet genoeg kinine aan boord te zijn om deze uitbarsting van malaria te bestrijden.

Per dag waren er ongeveer 110 polikliniekpatiënten te behandelen, die voor het merendeel leden aan huidziekten, die echter na Suez geleidelijk verdwenen.

Opvallend was het weinige vertier aan boord, wat te wijten was aan het bureaucratische optreden van den transportcommandant. Voor de afleiding van de kinderen waren er twee welfare-meisjes, die op originele wijze allerlei spelletjes en vermakelijkheden organiseerden, maar bijna alles werd door dezen heer getorpedeerd.

In Ataka bij Suez hebben de Engelschen in den oorlog een kunstmatige haven gebouwd voor de toevoerscheppen naar Indië. Daar komen ook de geweldige importen aan voor Egypte, dat momenteel zeer welvarend is. In Ataka is een enorm tentenkamp van Duitsche krijgsgevangenen, die het zeer goed hebben. In het kamp is een groote Nederlandsche loods, waar de repatrieerenden door twee artsen van Philips worden doorgelicht en van nieuwe uitrusting worden voorzien. De kwaliteiten van de uitgereikte kleeën zijn uitstekend en de snelheid waarmee gewerkt wordt is verbluffend; in 3 uur werden telkens 500 personen afgewerkt. Het moet voor velen overigens een eigenaardige gewaarwording zijn geweest, dat in Ataka een Duitsch strijke ter begroeting aanwezig was. De Nederlandsche instanties in Ataka zorgen voor een gastvrij onthaal en het oponthoud wordt zoo kort mogelijk gehouden, meestal is een schip in anderhalven dag afgewerkt. De resultaten van het medische onderzoek worden door een contactarts te Suez naar Nederland doorgeseind per code, zoodat men precies op de hoogte is hoevele plaatsen in rust- en ziekenhuizen gereserveerd moeten worden.

Onderweg heeft ook de politieke controle der opvarenden plaats; de onbetrouwbare elementen worden meteen na aankomst door de P.R.A. overgenomen.

Door onvoorzien omstandigheden kwam de „Kota Inten” 12 uur te laat in Rotterdam aan en het was tengevolge van het nachtelijk uur onmogelijk met de debarkatie te beginnen. De ziekenauto's en autoriteiten hadden niet zo lang kunnen wachten. Speciale vermelding verdienen bij deze gelegenheid de mannen van de grenswacht, die een heele cabaretvoorstelling gaven en de postharmonie, die onvermoeid den heelen avond doorspeelde om de teleurstelling te verdrijven.

De debarkatie zelf verloopt zeer vlot; er worden als regel geen douane-rechten geheven en ieder wordt per bus door het geheele land naar de plaats van zijn bestemming getransporteerd. De 42 weezen, die meegekomen waren, gingen naar bepaalde families, die zich bereid hadden verklaard hen op te nemen.

Vele leden van de bemanning, die in Amerikaanschen dienst hebben gevaren, zullen voor de Nederlandsche vloot verloren gaan. Veelal zijn zij met Amerikaansche vrouwen gehuwd en, waar zij meer dan twee jaren bij de American Navy waren, hebben zij, ingevolge een speciale wet, het recht op de Amerikaansche nationaliteit verworven. Bovendien zijn de Amerikaansche gages stukken beter en de Vereenigde Staten nemen volgaarne de bekwaame Nederlandsche zeelieden op.

Een groep bevrijden uit het kamp der extremisten te Cheribon, aan boord van het schip, dat hen naar Batavia zal brengen.

Teleurstellingen

De Secretaris van een plaatselijk comité Nederland Helpt Indië, zendt ons een afschrift van een 18 Juni uit Bandung verzonden brief, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Helaas slecht bericht! Alle oorlogsweduwen en -weezen zijn weer geschrapt van de passagierslijst. Er is gepleit voor ons. Er staan stukken in de courant. Er is een storm van verontwaardiging opgegaan.

Jonge gezonde sterke kerels gaan mee, omdat hun vrouw een baby verwacht of omdat een kind in de A-klasse is gekeurd, of ze hebben z.g. economische prioriteit (omdat ze dan weer gauw terug moeten). En ons laten ze maar weer zitten. Wat blijft er over van die hartroerende beloften, dat ze „de oorlogsweduwen en -weezen, die het grootste offer aan het vaderland hebben gebracht, zoo spoedig mogelijk naar Holland zouden overbrengen, om bij hun familie den steun en troost te ontvangen, die zij zoo hoog noodig hadden?”

Ze willen ons nu een paar blikjes melk extra geven. Begrijpt u dat we het niet langer dragen kunnen en in staat zijn die z.g. „weldoeners” de blikjes naar hun hoofd te slingeren?

Begrijpen de heeren niet hoe wij vrouwen geestelijk lijden door die eindelooze kwelling van zoo velen te zien voorgaan, die het lang niet zoo noodig hebben? Over de 3½ jaar kampellende heb ik gezwezen. Nu echter....”

NAAR BESLISSINGEN IN INDIË

(Vervolg van blz. 1)

begrepen wordt, wat Nederland inzake Indië wil. De zeer ernstige situatie, welke thans op Java is ontstaan, maakt de formulering van ons Indisch beleid, van de beginselen die het bepalen en de doeleinden welke het stelt, tot een gebiedenden eisch. De kans is groot, dat komende gebeurtenissen in Indië het geheele vraagstuk eerlang opnieuw voor het forum der wereldopinie zullen brengen. Wij moeten dan klaar zijn met de uiteenzetting van hetgeen wij met Indië willen. Wij behoeven ons daarvoor niet te schamen. *Wat wij willen is het belang dienen, het levensbelang beschermen en de toekomst verzorgen van alle volken van Indonesië, die zoovele generaties aan onze verantwoordelijkheid zijn toevertrouwd, een verantwoordelijkheid welke ook thans nog niet is geëindigd.*

De Nederlandsche Rechtsgedachte in Indië

V. (Slot)

Men neme een begrip als het z.g. principe der „scheiding van machten“ in den Staat, de scheiding van wetgevende macht, uitvoerende macht en rechterlijke macht. Hoewel deze scheiding wat de organen betreft naar ons hedendaagsche inzicht niet meer zoo scherp en absoluut is als zij werd voorgesteld door Montesquieu, en door zijn navolgers in de vorige eeuw, is aan den anderen kant niet te ontkennen, dat het uiteenhouden van drie functies in den Staat van besturen, algemeene verordeningen geven en recht spreken, zegenrijk is. Met name ter verwezenlijking van den rechtsstaat is dit uiteenhouden een vereischte waaraan niet valt te ontkomen.

De vraag is nu, hoe dit vereischte van het uiteenhouden der functies te verwezenlijken is in een Oostersche omgeving, waar de gedachte in wezen vreemd is, zonder aan den anderen kant onmisbare waarden van bestaand gezag en orde te vernietigen. Deze vraag is in Indië in den loop der jaren op menig punt aan de orde gekomen, met name bij de scheiding van bestuur en rechtspraak.

Het is merkwaardig, ter illustratie twee passages te citeeren van de hand van den Staatsraad J. C. Baud, toen deze zich in 1839 keerde tegen de toenmaals in overweging zijnde voorstellen om de landraden op Java te stellen onder het voorzitterschap van vaste presidenten, in plaats van de residenten zooals tot dusver. (Mr. A. J. Immink, „De regterlijke organisatie van Nederlandsch-Indië“, pag. VII—IX). Baud zegt daarover o.a. het volgende:

„....dat, mogt al de invloed van den resident op de beslissingen van den door hem of zijnen plaatsvervanger voorzeten landsraad in strijd zijn met de theorie der onafhankelijkheid van de regterlijke macht, die invloed zeker niet aandruischte tegen de begrippen der Javanen en dat voor Java die instellingen voornamelijk slechts pasten, waardoor de eenheid en de magt des bestuurs zoo min mogelijk werden gebroken;

dat, volgens de bestaande inwendige organisatie van Java, ook wat de justitie betrof, de resident in zijne residentie de spil was, waarom alles draaide, terwijl een soortgelijk gezag met de noodige wijzigingen was toevertrouwd aan allen, die onder hem werkzaam waren, daar toch in het dorp, in het distrikt en in 't regentschap, evenals in de residentie, de eerste administratieve ambtenaar ook het hoofd was der justitie“.

„....dat het een eerste en bedenkelijke stap tot ondermij-

ning van dat samenstel zou zijn, indien men den landraad onafhankelijk verklaarde van den resident en dezen mitsdien beroofde van een belangrijk deel zijner attributen“.

„....dat Java zich nog bevond in den staat van overgang van de asiatische tot de europeesche vormen van bestuur;

„....dat, zoolang die overgang geene groote vorderingen had gemaakt en vooral zoolang het Gouvernement zijne voornaamste inkomsten bleef getoetst zien uit de werking door asiatische instellingen, het even onbillijk, als dwaas en onvoorzigtig zoude zijn om aan die instellingen den oorlog te verklaren en alzoo die bron van rijke en onontbeerlijke inkomsten te doen opdroogen, blootelijk ter liefde van europeesche theorieën en vormen“.

Men verneemt hier een oordeel, dat aansluit op Oostersche opvattingen, zooals die bestonden, en nog bestaan, en dat in duidelijke kleuren het risico afschildert hetwelk het binnenbrengen van ingrijpende Westersche gedachten meebrengt. Zooals men weet, is het desondanks in Indië er toch toe gekomen, dat de functies van bestuur en rechtspraak gescheiden zijn, althans in de sfeer van de Gouvernements-rechtspraak „In naam des Konings“ (niet in de sfeer van de inheemsche rechtspraak welke in deelen van den Archipel aan de bevolking is toegelaten). De evolutie is voorzichtig in haar werk gegaan en langzaam voltooid, evenals trouwens in Nederland zelf in de vorige eeuw. Maar eenmaal hier te lande aanvaard, was het onvermijdelijk dat ook in Indië dit beginsel van staatsorganisatie geleidelijk werd doorgevoerd. Niet omdat het ook Nederlandsch was, maar als ik goed zie omdat het hier bij de scheiding van machten betreft een universeel geldende ervaringswijsheid, waarmede verscheidene geavanceerde volken zich hebben gewapend tegen de even universeel voorkomende neiging tot machtsmisbruik van heerschers. (De Kat Angelino, dl. II, pag. 147).

Zoo komen wij op dit punt weer uit bij een van die kenmerken van de Nederlandsche rechtsgedachte, volgens welke recht en staat ten doel hebben de vrijheid van den mensch na te streven door zijn gebondenheid aan eigen wetten. Hier raken wij tevens aan een ander deel van het gebied van het recht, nl. de staatsrechtelijke kant der politieke ontwikkeling van Indië, van een autocratisch geregeerd wingewest tot een democratisch geordend vrijgewest binnen het Koninkrijk. De rol der Nederlandsche rechtsgedachte ook in dit proces te ontvouwen is aanlokkelijk, maar ik zie daarvan thans af. De tijdsomstandigheden maken het te moeilijk, dit politieke onderwerp te behandelen in een sfeer die zooveel mogelijk vrij is van hartstocht en vooroordeel.

In plaats daarvan thans nog tot slot een enkel woord tot samenvatting, en dan een blik vooruit, in de toekomst. Het zal zijn opgevallen, dat ik over het algemeen dikwijls ben overgesprongen van de dagen der Compagnie tot heden, zonder tusschenstadia, zonder de lijn der ontwikkeling van de Nederlandsche rechtsgedachte in Indië stap voor stap door drie eeuwen heen te volgen. Een dergelijke methode was gedeeltelijk geboden om tijd te winnen, omdat anders elk aspect in zijn historische ontwikkeling te veel ruimte zou hebben geëischt en het overzicht over het geheel in het gedrang der details verloren zou kunnen gaan.

Een andere reden om zoo met de stof te handelen, ligt hierin, dat er enkele essentieele dingen zijn, welke zichzelf gelijk blijven en in een historische ontwikkeling terugkeeren. Ik noemde er in het begin een aantal, toen ik aanduidde, dat de Nederlanders in Indië, tegenover de Inheemsche cultuur en de Inheemsche rechtsinstituten komend te staan, onvermijdelijk tot een bepaalde houding moesten komen door blijvende oorzaken, inherant aan hun eigen cultuur en volksaard. (Vgl. Van Vollenhoven, Staatsrecht Overzee, pag. 131 en vlg.).

Zoo zien wij dan in het stadium der ontwikkeling van voor den oorlog de Nederlandsche rechtsgedachte in Indië geworteld, om nooit weer te verdwijnen. Zij is opgenomen in het cultureele leven van het land, en van de samenleving, en daarna is geen teruggaan meer mogelijk.

Het gaat hiermede als meer in het algemeen met Indië het geval is: de doorenmenging van inheemsche elementen en elementen van elders, in het land en in de maatschappij, is van

door
Mr W. G. PEEKEMA

Angstig om al dit vreemde schreit dit ventje, dat uit de gevangenschap te Cheribon bevrijd werd.

blijvenden aard. Oost-Indië kan, na eeuwen van diepgaande beïnvloeding door geestelijke en materiele krachten die van het Westen kwamen, nooit weer een oorspronkelijk Indonesisch land worden. Noch de massa, noch haar geestelijke voormannen begeren zulk een teruggang van vele eeuwen. Zelfs de verbleekte invloed van de tijden der Hindoes kan niet meer verdwijnen, zoomin als de Islam. Maar zeker ook niet de kentrekken van den Nederlandschen geest, die zich in Indië manifesteren in het Christendom, het recht, de wetenschap, de organisatie van het economisch leven, het onderwijs, de techniek.

Op het dramatisch moment der ontmoeting van twee cultuurwerelden ontstaan groote gevaren: de geschiedenis maakt gewag van tragedies voor miljoenen volken, die uit zulke ontmoetingen zijn voortgekomen. Daartegenover staan voorbeelden van anderen aard, van vruchtbaar samengaan van culturen met zegenrijke, verstrekkende gevolgen, zooals het Hellenisme, het Romeinsche Imperium.

Wanneer wij terugzien op onze rol in een dergelijke ontmoeting met het land en de volken van Oost-Indië, dan zien wij een eeuwenlange ontwikkeling waarin geen totale cultuurvernietiging, geen ontworteling en geen verbastering heeft plaats gevonden. Er zijn fouten begaan, er is schade veroorzaakt; de Nederlanders, die er werkten, tezamen met de vorsten, de volkshoofden en de bevolking, waren gewone menschen, met allerlei zwakheden: niet alwetend, niet vrij van ongeduld en eigengerechtigheid. Doch over het algemeen hadden zij het goede voor en de meerderheid was bezield met een diepe genegenheid voor het land en het goede volk. Zodoende zijn de groote waarden van Indië bewaard. Millioenen volken en kleinere volken in den Archipel hebben hun fysieke levensbasis behouden en ontzaglijk verbreed; zij hebben daarbij hun taal en zede en hun eigen cultuurelen ondergrond vast onder de voeten behouden, de grondslag voor een gelukkig geestelijk leven. In Indië is zodoende een samenleving ontstaan, waarin een Nederlandsche sfeer vreedzaam kon bestaan naast een inheemsche. Indien er betrekkelijk weinig innige vermenging tusschen de beide ontstond, staat daartegenover, dat er dientengevolge veel maatschappelijke wrijving en spanning achterwege bleef.

Daar waar het Westen echter dieper doordrong, gelijk met de Nederlandsche rechtsgedachte het geval is, door kennis en beleid bewaard, kon dit Indië zonder voorbehoud tot blijvenden zegen strekken. Deze nog onvoltooide arbeid roept voor de toekomst om voortzetting.

Land en volk van Nederlandsch-Indië hebben in de bezettingsjaren en daarna moeten ondervinden, wat het beteekent, wanneer de gedachte van den rechtsstaat de samenleving niet overhuift. Ook in de toekomst, nadat de hier en daar gestichte chaos zal zijn opgeruimd, bevat de internationale situatie voor Indië in dit opzicht dreigende gevaren. Er zijn internationale machten aan het werk met oogmerken, van cultuurvernietiging en het is evident dat ook Indië in hun gezichtskring valt. Daartegen heeft Indië bescherming en steun noodig. De rechtsstaatsgedachte is een plant van Nederlandschen bodem, die ginds wel bloeien kan, maar voortdurend zorg en onderhoud vereischt. Wie zal daarvoor zorgen? Er is in de Inheemsche maatschappij een klasse van intellectueelen in opkomst, waarvan zeker het beste en het grootste deel met ons van zins is deze rechtsgedachte in Indië te behoeden en te conserveren. De omstandigheden van dezen tijd wijzen echter uit, hoe ontoereikend de kracht van deze groep in sommige streken is, zelfs in combinatie met de andere constructieve factoren der Inheemsche samenleving, zooals vorsten en volkshoofden om orde en recht in stand te houden tegen de krach-

Op een houten bark worden de bevrijden uit Cheribon naar het 5 Kilometer uit de kust liggende L.S.T.-schip gebracht. Op het achterdek ziet men een T.R.L.-soldaat op wacht met geweer in den aanslag.

ten van de onderwereld. Zooals het recht in zich vereenigt het zachte element der billijkheid en het harde element der gestrengheid, zoo moet ook de rechtsstaat in zich zelf, naast de rechtmatigheid ook het element der kracht bevatten, ter handhaving van de orde waarin de gerechtigheid kan zegen. vieren.

In het eene en in het andere opzicht, in het nastreven van de gerechtigheid en bij de krachtsontwikkeling bij de handhaving daarvan, blijft voor Nederland in Oost-Indië een roemvolle taak in de toekomst weggelegd. Hier worden wij aangespoord door het woord van Willem van Oranje: „So laet ons dan t' samen met eendrachtigen herte ende wille de bescherminghe van dat goede volck aengrijpen". De volken van Indië mogen van ons verwachten, dat wij ons geloof zullen behouden in onze roeping en dat wij bewust zullen blijven van onze groote verantwoordelijkheid ook in de toekomst.

In verband met de vakantie zal het eerstvolgende nummer van ons orgaan „Oost en West" niet verschijnen op 3 Augustus, doch eerst op 17 Augustus a.s.

Een Vrouw vertelt: Veertien dagen in een

Het eerste gedeelte van deze beschrijving werd opgenomen in „Oost en West” no. 13.

door
Mevr. J. M. Uriot

Zelfs in een gevangenis in een cel komt er een oogenblik, dat de dageraad zichtbaar wordt. Een nieuwe dag was aanbroken, de baby begon te schreeuwen, er had een luiervisseling plaats, een vuile luiervoor het raam te drogen gehangen. Gon en ik lagen nog, toen de anderen al rondliepen. In de mannencellen ontstond een zacht gegons, dat met de minuut luider werd. De agenten kwamen in actie. Er werd met sleutelbossen gerammeld, de eerste mandiegasten kwamen voorbij. Smerig, verward, vies zagen ze er uit. Het grauwe gevangenisleven nam een aanvang. De Menadoneesche gaapte, de baboe krabde op haar hoofd, de nerveuze mevrouw vloog naar de tralies en gilde: „Ik wil eruit, eruit”. Een agent lachte en zei: „Straks, eerst de mannen”. Er waren haren gekamd, er was langs een jurk gestreken, ze waren gekleed, klaar, in afwachting en vol spanning, wat deze dag brengen zou. Ik wreef eens langs mijn heupen, ze deden pijn van het liggen op den harden grond, mijn hoofd was moe en zwaar. Ik rolde mijn dekens op, deed mijn jurk aan en keek moedeloos naar de opening in den muur. De lucht was helder blauw, het groene blaadje bewoog zich zacht. Ik verlangde naar buiten, ik wilde eruit. Ik keek eens naar Gon, die er bleeker uitzag dan den vorigen dag. Ze lag nog en zei mij, dat ze dit zoo lang mogelijk deed, daar je overdag nooit meer mocht liggen, doch uitsluitend moest zitten zonder te leunen tegen den muur, hetgeen een onuithoudbare positie is.

Ik streek eens door mijn haren, ik wachtte, zooals ik nog lang en veel zou moeten wachten. Daar kwam een kleine inlandsche jongen aan. Hij bracht zeven geëmailleerde dampende kroeven. Pikzwarte koffie zat erin, zonder suiker, zonder melk. Ik dronk er gretig van, mijn maag was leeg, dit vulde wat. Na een half uur werd de deur ontsloten en de eerste verdween met handdoek, zeep en tandenborstel. Toen ik op mijn beurt op de mandieplaats stond, was het de frische morgenlucht, die ik gretig inademde en die mij deed beseffen hoe waardevol het leven is en hoe bitter verweg mijn vrijheid leek. Het was op dat moment, dat ik even om mij heen zag, de aanwezig-

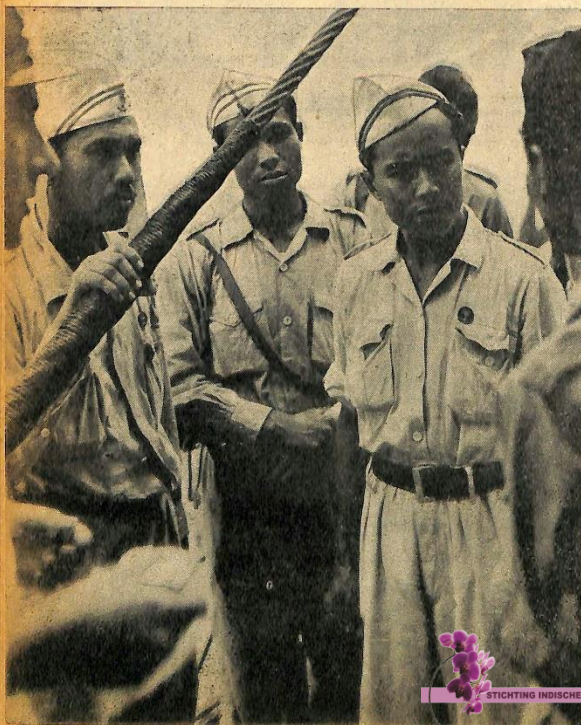
heid van chauffeurs en agenten beneden en Jappen die overal uit de ramen hingen boven, bekeek, en met het besef, dat ik daar over een seconde naakt zou staan voor allen, die het maar wilden zien, kwam de zekere wetenschap, dat er maar één ding was, dat mij fysiek kon redden, nl. frisch blijven, fit blijven. Met den rug naar het „publiek”, gooide ik vele volle helmen koel water over mij heen en toen ik even later aangekeek was, had ik zelfs den moed om een paar woorden tegen den chauffeur te zeggen, dien ik herkende als de bestuurder van de auto, die mij den vorigen dag hier zoo keurig afgeleverd had. Ik probeerde hem iets te laten koopen en een bericht te sturen naar mijn vriendin thuis, over het dagboek. Ik wist toen nog niet, dat er nooit iemand van buiten zou zijn, die mij helpen kon. Ik wist toen nog niet, dat een gevangene alleen op zichzelf was aangewezen en dat iemand in werkelijken nood alleen op een ding kan rekenen, nl. zijn eigen ik.

Terug in de cel sloeg mij de doffe, bedompte lucht tegemoet. En toen begon het eindeloze wachten, het niets doen, het nerveus luisteren naar voetstappen, die kwamen en voorbijgingen. Altijd weer probeerde je tegen den muur te leunen en elken keer schoot je overeind, bij elke naderende voetstap. Alsmat gedachten en kwellende vragen, die pijnlijk snel je hoofd doorflitsten. Het vertier in de cel bestond hoofdzakelijk uit de baby, die brulde, de oma, die luiers verwisselde en de mevrouw, die gillend door de cel stapte, vertelde, dat ze de „koningin” van Indonesië was en opgepakt omdat men haar beschuldigde van verraad tegen de koningin. Ze had een uiterst vervelend soort van hoogmoedswaan. Ze vloog elk oogenblik tegen de tralies op, rende dan weer terug en zette een hoed op, keek in haar spiegelje en zei, dat ze ieder moment gehaald kon worden door den generaal van het Japansche leger. Ze schreeuwde tegen de agenten, die haar voor den gek hielden, ze brulde tegen ons, ramde zich op de borst: „Ik, koningin van Indonesië enz...”. Ze had één goed ding, ze had een spel kaarten bij zich en als we de kans schoon zagen, probeerden wij achter de ruggen van de agenten om een patience te leggen, hetgeen ons meestal nog nerveuzer maakte.

Zoo werd het twaalf uur. Een Javan kwam met 7 hondenbakjes, gevuld met rijst, waarop drie steelen kangkoeng (Indische groente). Het rook erg vies. Ze aten met hun handen, maar toen ik het terzijde wilde schuiven, werden de anderen opstandig, „Ik moest eten, ik zou eten”. Ik graaide met mijn vingers in de muffe rijst. Ik was misselijk en dit karige bordje met voer, dat elke hond zeker zou voorbijgaan, zonder het aan te raken, werkte hieraan zeer mee. De Menadoneesche at mijn rest op. De baboe zei niets, deed niets. Ze zat in een hoek en krabde af en toe op haar hoofd. Ze had gestolen, ze was een „crimineel”, vertelde de Menadoneesche mij, „net als ik, weet u, maar ik niets gedaan, ze zeggen ik gestolen, ik onschuldig.” Dit laatste trok ik in twijfel het was een schat, maar ze zal zeker wel het een en ander op haar geweten hebben gehad. Oma sprak over uniformen, die thuis gevonden waren, de rest verborg ze kennelijk voor ons. De hoogmoedswaaninnige sprak mij in een te duistere taal. Het Indische meisje werd gepakt omdat ze een Hollandsch spottiedje op de Japanners in haar zak vonden. Ze zat al tien dagen.

Plotseling hoorde ik weer slepende voetstappen. Ze kwamen onze richting uit, ze stopten voor de cel, de agent werd geroepen, de sleutel knarste, ik hoorde mijn naam alhoewel eenigszins verbasterd. Ik had het gevoel of mijn hart stil stond, het bloed vloog mij naar het hoofd. Ik... ik zou verhoord worden. Door wie? Waar? Wat zouden ze mij doen? Gon drukte mijn arm, ze prevelde sterkte, met één stap was ik buiten de cel, liep langs de mannencellen. De mannen keken nieuwsgierig, leefden mee en riepen „laat je er niet onder drukken, bedonder ze zoo lang je kunt enz.” Er was een lange gang, een lokaal en nog een. Ik zag zwarte gezichten. Weer een gang, een trap op en dan de deur die zich achter mij sloot.

Er bestaat, zoo gij het nog niet weten mocht, een „Indonesische Marine”, genaamd „Tentara Laot Indonesia”. Hier ziet men een aantal „officieren” dezer „Marine” in ernstig overleg met een „laison-officier” van de T.R.I. (Tentara Republik Indonesia) ter gelegenheid van de bevrijding der Europeanen uit de gevangenschap bij de extremisten te Cheribon.

Kempei-Gevangenenis

Ik stond alleen in een klein kamertje. Er was een tafel met aan elken kant een stoel. Het was er kaal en stil. Ik ging op een stoel zitten en wachtte.

Toen de deur openging herkende ik den man, die mij Zaterdag van huis weggehaald had. Hij had nu een uniform aan. Een mooi uniform. Hij leek erg groot, had papieren in de hand die hij op tafel gooiden en die ik herkende als papieren, brieven en schriften van mij. Hij had alles wat beschreven was uit mijn kasten meegenomen. Toen hij ging zitten en zijn keel geschraapt had, keek hij mij voor het eerst aan. „U bent eh... ja mevrouw U.... geboren P...., U woont enz.“ Ik knikte. „Juist“. Hij pakte vele groote proefwerkvelen en begon te schrijven. Weer mijn naam, adres, geboorte, alles en alles. En daarna kwamen vragen, vele rare, ingewikkelde vragen. Hij vroeg kras van alles door elkaar. Hij sprong van het briefje op de vraag hoe ik het hier vond en nam dan weer een brief uit de stapel voor hem. Een brief van jaren oud, een voor hem onbelangrijke brief, van een vriendin van jaren geleden. Hij vroeg wie Willy was, wanneer ze den brief schreef en wat ze schreef. Dan nam hij weer het proefwerkvel en vroeg me over Wim en schreef in het Maleisch mijn antwoorden op.

Na een uur bood hij mij een kop koffie aan en een cigaret. Hij ging door met vragen stellen, een, twee, drie, vier uur. Ik kon haast niet meer. Had overal pijn en werd gek van de strikvragen. Ik was om één uur gehaald, om half zes keek hij op de klok en zei: „U kunt gaan, morgen verder“.

Toen ik om den hoek van de cellengang kwam, zag ik Gon al tegen de tralies gedrukt staan, naast haar de Menadoneesche en het Indische meisje. Er stroomde mij een warm, innig medeleven tegemoet. Het was alsof alle moeheid ineens verdween. Ik lachte tegen hen, ze vingden mij op, zetten mij dicht naast hen neer, ze duwden mij een bordje met weer van die walgelijke rijst onder mijn neus, ze streken mijn haren glad, maar ze vroegen niets en zeiden: „Eerst moet je wat eten en dan, als je wilt, vertellen.“ Al deze liefde, al dit medeleven en het lieve begaan zijn met mijn lot, deed mij zoo goed, dat ik het liefst hen allen om den hals gevallen was om te zeggen hoe noodig ik dit had en hoe diep, diep ze mij hiermee troffen. Een mensch is meestal te laf om zijn ware gevoelens te uiten, hij durft niet en daarom ging ik zitten, lachte witjes, keek naar mijn etensbordje en zei: „Nee, nu niet eten, ik zal jullie vertellen“, en ze luisterden, leefden mee en gaven raad voor den volgende keer.

Hierna volgde een stompzinnig voor mij uitstaren. Die hope-looze tralies. Ik zou er heen willen vliegen, ze kapot willen trekken. Ik zou willen gillen, heel hard, tegen al die kerels, die zoo vernederend hoonlachen konden en dan de blauwe lucht, die mij toelachte boven het stukje omheining en het ergste was dat groene blaadje, dat er nog steeds hing, dat mij getuigde van een leven, een natuur daarbuiten. Dat blaadje zat aan een boom. Oh! om slechts een enkele seconde die boom één keer te mogen aanschouwen. Jaren van mijn leven had ik willen geven om even, heel even maar het blaadje, den tak en den boom tezamen te zien. Mijn God, ik begon abnormaal te worden. Ik moest oppassen. Niet denken, nu niet meer. Het werd alweer donker. Tandepoetsen, mandieën. Hetzelfde, dat mij den vorigen dag zoo vreemd en onwennig geelen had, was nu al eenigszins gewoon. En toen het weer donker was, sliep ik weer niet, praatte den halven nacht met Gon. Giste en verzon diverse antwoorden voor het volgende verhoor.

Weer kwam er een dag. Wachten en nog eens wachten, het werkte op mijn zenuwen, het was ontzettend heet in de cel, haast niet om uit te houden. Voetstappen af en aan. Wij bedelden om er even uit te mogen. Een medegevangene werd gehaald. De eerste dagen in gevangenschap zijn de moeilijkste. Alles lijkt een onbegrijpelijke nachtmerrie waar wij ieder moment uit hopen wakker te worden. We worden niet wakker en moeten doorleven en alles lijkt te erg om waar te zijn en is het misschien juist, dat onwerkelijke, dat intus angstig afwachten dat maakt, dat wij aanvaarden wat oppervlakkig genomen onuitvoerbaar schijnt?

Om twee uur werd ik weer gehaald en naar een andere kamer gebracht. Een kamer aan den achterkant, die dezelfde ligging had als onze cel. Het drong bij mijn binnenkomen tot mij door en ik vloog naar het raam om eindelijk na zooveel uren van verlangen te zien. Daken, rook, huizen en den tuin, waarin de boom stond, de boom van dat ene blaadje. Ik moest ver naar buiten hangen. Het was een boom als elke andere, maar in mijn oogen was hij prachtig en toen de ver-

Engelsche zeelieden helpen een Europeesch meisje, dat uit Cheribon gered werd, aan boord.

manende stem van mijn verhoorder achter mij klonk, keerde ik mij rustig en bevredigd om.

Weer strikvragen, veel geschrijf en het drong tot mij door dat men tevergeefs zou zoeken naar een geheime organisatie, waarvan men veronderstelde mij als lid gevangen te hebben. Vijf uren lang opletten, oppassen, weest op uw hoede, maar nog was het ergste niet aan de beurt, nl. strikvragen over het dagboek en vragen over radioberichten beschreven in een nieuw dagboek. Mijn ondervrager wist het ook; vandaar dit nerveus makende uitstellen van de punten die voor mij juist zoo belangrijk waren. Teruggekomen in mijn cel wachtten weer zeven zielen. Het was weer als een thuiskomst na een lange afwezigheid bij menschen, die meelevende en meelijden, menschen die één met mij geworden waren. Ze waren blank en bruin maar wij waren één. Het gaf een kracht, grooter dan ik hier met een domme pen beschrijven kan. Het gaf moed en ontbrandde een vlam in mij om alles wat er ook zou mogen gebeuren te doorstaan. En later deed ik gymnastiek met hen en maakte grapjes. Misschien wisten ze het niet, maar ik was ze veel verschuldigd en zoo probeerde ik van mijn kant op deze manier ook hen het leven lichter te maken. En toen de nacht kwam en zij nog opgelucht zaten te vertellen en grapjes maakten, wist ik dat 't mij gelukt was om ook 'n klein steentje bij te dragen tot het verhelderen van hun donkere dagen.

De volgende dag was een sombere, maar toch uiterst humoristische. De groote Japansche generaal zou nl. op bezoek komen. Al vroeg werden wij opgeschrikt met huid en groot gebaar, een Japanner gaf order, alles „keurig“ op te ruimen. We dweilden den grond. Wij kropen op handen en voeten over den vloer om ieder pluusje en haartje weg te ruimen. De luiers werden binnen gehaald. Om acht uur zaten wij allen gereed en gekleed voor dit grootsocht bezoek. „Een generaal“, wij snoven eens. Van leunen nu geen sprake. Voeten recht vooruit en met den rug op gepasten afstand van den muur. Elke paar seconden slenterden de agenten los en keken loerend of alles in orde was. Het genoegens minachtend de schouders op te halen en tegen elkaar begripend te glimlachen was snel voorbij.

We werden moe. Na een half uur zag ik Gon voorzichtig ietsje naar den muur toe schuiven. Ze stopte een onderjurk tegen haar rug. Ze leunde zoo onopvallend mogelijk. Ik zat voor haar, vanaf de gang kon men haar niet zien. Ook de anderen werden bleeker en vermoeder.

Het overleg inzake Curaçao en Suriname

Minister-President Beel heeft in zijn regeeringsverklaring gezegd, dat met de wenschen van de beide West-Indische commissies, die hier te lande zijn gekomen om staatkundige vernieuwing te propageren binnen het kader der huidige grondwettelijke mogelijkheden, rekening zal worden gehouden en dat deze wenschen zoo mogelijk vervuld zullen worden vóór de bijeenkomst, en de eventuele besluiten van de aanstaande rijksconferentie. Dit is een niet geringe overwinning voor de heeren, die naar Nederland zijn gekomen en die veel last hebben ondervonden van hen désavouerende stemmen, die hen uit Suriname en Curaçao het verwijt van onbevoegdheid, om van onbekwaamheid maar te zwijgen, hebben nageroepen.

Vooraf de Curaçaosche commissie heeft het zwaar te verduren gehad. Op een persconferentie, die eenige weken geleden is gehouden in het gebouw van de Regeeringsvoorlichtingsdienst te 's-Gravenhage, heeft haar leider, Dr. da Costa Gomez, de gelegenheid aangegrepen om positief geformuleerde bezwaren tegen samenstelling en werkwijze zijner commissie te berde gebracht, met zijn inzichten en met feitelijke gegevens te beantwoorden. Deze bezwaren werden voornamelijk geformuleerd door den hoofdredacteur van het R. K. dagblad „De Maasbode“, Mgr. Dr. Witlox, die, zooals van een man van zijn kaliber verwacht mag worden, zeer welbeslagen op het gladdes dezer materie verscheen. Mgr. Witlox immers bleek volkomen op de hoogte te zijn van de situatie op Curaçao, hetgeen merkwaardig en bewonderenswaardig mag heeten voor een man, die zoo ver verwijderd woont van dat gebiedsdeel.

Wij zullen in het te 's-Gravenhage gehouden debat niet treden, omdat dit ons te veel tot details zou brengen. Doch wel willen wij zeggen, dat wij den stelligen indruk hebben gekregen dat Dr. da Costa Gomez in dit debat sterk stond. Dr. Witlox drong er bij voorbaat op aan het persoonlijke element, in casu de antithese „gouverneur-commissie“, buiten de bespreking te laten en Dr. da Costa Gomez verklaarde naar dezen wensch te zullen handelen. Het is echter de vraag of dit door Dr. Witlox geheeten „persoonlijke element“ inderdaad uitsluitend als zodanig kan worden gezien, daar deze antithese binnenlandsch-politieke gevolgen heeft op Curaçao, die verre de grenzen van het persoonlijke hebben overschreden.

Wij kunnen niet uitmaken of de tegenstelling, die ginds heerscht tusschen den gouverneur en zijn tegenspelers, uitgaat boven het plaatselijke en wij mogen er dus niet over denken ten deze partij te kiezen.

Doch hoe dit alles ook zij, de tegenstand tegen de commissie Gomez uit Curaçao geuit, heeft een zonderling licht geworpen op de politieke situatie aldaar en brengt met name velen ertoe te betwijfelen of Curaçao zelf de portée van dit alles wel goed begrijpt. Een sterke mate van politieke en vooral ook tactische en diplomatieke onrnpheid is hier te bespeuren, en dit lijkt ons, van Curaçaosch standpunt bezien, betreurenswaardig, omdat het het prestige van dit deel des rijks in de oogen van velen in het moederland moet doen dalen.

Men vergeet hierbij niet dat de situatie op Curaçao dusdanig is dat vergelijkingen, die men in het moederland onwillekeurig trekt tusschen het Rijk in Europa en de deelen des Rijks daarbuiten, zeker voor wat West-Indië aangaat, niet kunnen opgaan. Suriname en Curaçao bevinden zich immers nog slechts in den aanvang hunner politieke volwassenheid. De gave van het politieke denken is daar slechts aan betrekkelijk weinigen geschenken. Het grootste deel der beide bevolkingen heeft nog geen eigen, wel-gefundeerd oordeel over de belangrijke zaken, die op het spel staan. Dit te constateren is zeker geen verwijt aan de bevolking van Curaçao en Suriname, doch het feit is er, een feit dat nog wordt geaccentueerd door de uiterst gebrekkige wijze, waarop deze bevolkingen hun vertegenwoordiging

vinden in beiden Statencolleges. Suriname met zijn 175.000 inwoners heeft nog geen 3000 kiezers. Curaçao, dat 125.000 inwoners telt, bezit er nauwelijks 4000. Zoo kan onmogelijk gezegd worden dat beiden Statencolleges representatief zijn voor de bevolking, temeer nog daar van de 15 statenleden in elk dezer gebiedsdeelen er slechts 10 door het kiezersvolk worden gekozen, terwijl 5 door de gouverneurs worden benoemd. Dat dit zoo is, mag zeker niet aan Curaçao en aan Suriname worden verweten. Veelmeer treft dit verwijt de moederlandsche volksvertegenwoordigingen en regeeringen, die dezen toestand hebben doen voortbestaan, mede ten nadeele van de politieke rijpwording van Surinamers en Curaçaoenaren. En al is het dus zeker niet fair nu den, uit de Staten gekozen en naar Nederland gezonden, commissies hun gebrek aan representativiteit te verwijten op grond van deze buiten hun schuld bestaande situatie, niettemin mag deze inrepresentativiteit als een feit worden geconstateerd, wanneer men moederlandsche maastaven aanlegt over Curaçaosche en Surinaamsche situaties.

Ordnanks alle pogingen tot ingrijpen uit Suriname en Curaçao gedaan om het beiden commissies in hun werkzaamheden hier te lande moeilijk te maken, mag toch in ieder geval wel worden gezegd, dat, wanneer zij autonomie voor hun landen vragen, zij hiermede een wensch vertolken, die bij verreweg 't grootste gedeelte der beide volken onwedersprekelijk wordt gekoesterd.

Wij gewaagden zoeven van de onjuistheid om moederlandsche maastaven aan te leggen bij de beoordeeling van West-Indische personen, feiten en gebeurtenissen: allicht is men geneigd om, wanneer een statenlid van Curaçao een telegram stuurt, dat de bedoeling heeft de commissie, haar leden of haar inzichten te désavoueren, zulk een stem te vergelijken met die van een lid der Nederlandsche Volksvertegenwoordiging, en uit deze vergelijking komt dan de verleening van een zeker prestige aan den man en zijn stem natuurlijkerwijze voort. Ook dit is verkeerd, omdat men niet in alle gevallen een Curaçaosch statenlid niet mag vergelijken met een Nederlandsch lid van de volksvertegenwoordiging. Dit geldt te meer, omdat het onderlinge verschil in ontwikkeling en politiek inzicht tusschen de leden van de Staten in West-Indië zoo groot is, als in het moederland moeilijk denkbaar kan zijn. Slechts zij, die de situatie in Curaçao en Suriname van nabij kennen, kunnen de feiten, die uit deze situatie voortvloeien, beoordeelen en slechts zij zijn het die aan een naam, verbonden aan een actie in Suriname of Curaçao gevoerd, hun conclusie omtrent de waarde dezer actie kunnen verbinden.

Zoo blijft voor verreweg het grootste gedeelte van de bevolking van het moederland de toestand in de West een gesloten boek en zoo verkrijgen zij gezinsins het morele recht den binnenlandschen strijd, die daar gevoerd wordt, te beoordeelen, al kan het Nederlandsche volk uiteraard de grondbeginselen van dezen strijd herkennen en erkennen. Men kan wel een meening geven over de wenschelijkheid dezen deelen des rijks den status in dit rijk te geven, dien zij verlangen te hebben. Dit is dan ook geschied en dit vond dan ook zijn eerste uiting in de regeeringsverklaring door minister Beel afgelegd.

Worden de voornemens, die de regering in deze regeeringsverklaring ten opzichte van West-Indië heeft uitgestippeld, werkelijkheid, dan zal de Nederlandsche volksvertegenwoordiging recht hebben doen geworden aan een in Suriname en Curaçao bij verreweg het grootste gedeelte der bevolking levend verlangen. Doch de beoordeeling der details en de uitwerking daarvan, een uitwerking waarvan wij reden hebben te veronderstellen dat zij nog heel wat voeten in de aarde zal hebben, zij overgelaten aan wie deze mag en kan worden overgelaten uit hoofde van hun bekendheid met de plaatselijke situaties.

EL.

Verpleger... zeg hun

Een verpleger in een gevangenenkamp in Siam moest zoo menigmaal aan het sterfbed van een gevangene staan. Verbleekte lippen prevelde dan nauwelijks verstaanbare woorden: „Verpleger, zeg hun...”

Dan niets meer, alleen de groote stilte. Maar wat deze gevangenen, die stierven in Japanse kampen, hun vrouwen en kinderen, hun landgenooten en hun volk hadden willen zeggen, vertelt voor hen in zeer eenvoudige taal die verpleger. A. Michael heeft onder den titel „Verpleger, zeg hun...” een reeks kampervaringen doen verschijnen bij Jacob van Campen te Amsterdam. De opbrengst komt ten goede aan de Stichting Nederland Helpt Indië. Mede voor dit goede doel en ten einde tot lezing op te wekken, laten wij hier een dezer korte verhalen volgen. Het is getiteld: „De Gondelvaart”.

„Een hoornsignaal verstoorde de avondstilte in het kamp: „Medical personnel, transport-fatigues, stand by!”

Er komt een transport van zieken binnen langs de rivier. Ieder haast zich naar zijn post. Dat belooft me weer een avondje en nachtje te worden.

Daar naderen de booten de oever. Als lange, donkere geluidloze schimmen glijden ze door het troebele water. Een meter of twee van de kant blijven ze liggen. Dichterbij kunnen ze niet komen, daar is het water te ondiep. Via smalle, glibberige loopplankjes gaan we aan en van boord van de schuiten, die wel iets lijken op de kleine booten, die door onze Hollandse kanalen varen. Maar meer dan erop lijken doen ze dan ook niet. Vervallen, vies, oud en bouwvallig zijn ze, houten prauwen met een ruw getimmerte erop, bedekt met atap, dat als overkapping van de laadruijme dienst doet. Die laadruijme bestaat uit twee verdiepingen, twee „ruimen” onder elkaar dus, gescheiden door een planken bodem. Beide ruimen liggen vol met doodzieken, naast, op en over elkaar. Berri-berri, typhus, dysenterie, en zelfs een enkele maal verdachte gevallen, die sterk op cholera lijken; vreeselijke stinkende en etterende wonden; schurft, t.b.c., alles ligt door elkaar in de kleine ruimten, in het stikdonker. Do atmosfeer is onhoudbaar, verpest van de stank van pus, zweet, faecaliën, braaksel en bedorven lucht. Het is er heet als in een broeikas. Zoo zitten en liggen die zieken daar al enkele dagen en nachten achtereen, zoo zijn ze gekomen, heel van de noordelijke kampen af, langs de rivier, naar ons hospitaal-kamp. Zoo vervoeren de Jappen onze zieken.

We gaan naar binnen. Onderweg zijn er een paar overleden. Die liggen langs een wand. Eerst de anderen er maar uit. We glijden en glibberen op de modderige scheepsbodem. Brancards worden doorgegeven. Een aantal der onzen staan in het water, uren achtereen, tot over de enkels in de modder, het water tot de heup.

Zoo gaan de draagbaren van hand tot hand naar de wal, waar andere ploegen klaar staan ze de steile helling op te dragen, naar de barakken. Het is zwaar werk voor menschen, die zelf uitgeput en verzwakt zijn door ziekte en ondervoeding.

Daar ligt er een, doorweekt van zijn eigen vuil, zware dysenterie-patiënt, die alles maar laat loopen. Hij lekt tusschen de planken door naar het benedenste ruim, waar de anderen het boven op zich krijgen. Ze merken het nauwelijks. Het is immers al dagen zoo, en ze zijn al blij, tenminste wat frissche lucht, en een beetje schmerlicht te hebben; uit die pikdonkere hel weg te komen.

Uur na uur verstrijkt. En steeds gaat het door, vluchtig voorloopig onderzoek door een dokter, aanwijzing van de barak, volgende. Als een boot leeg is, volgt de tweede en de derde. In de hospitaalbarakken worden de

zieken, als het noodig is, direct onder handen genomen. De groote, zwaar geïnfecteerde wonden, die krioelen van de maden, worden gereinigd. De maden stuk voor stuk met een pincet er uit gehaald, hoewel de patiënten brullen van de pijn. Het moet. Nu is het been of de arm misschien nog te redden, bij goede verzorging. Anders volgt onherroepelijk een amputatie. En dat betekent voor de meesten onder deze omstandigheden de dood.

Als de zieke niet te zwak is, wordt hij meteen gewassen, voor velen is dat voor het eerst sinds vele maanden.

Ze krijgen eten, kikkeren vaak zienderogen op.

Zoo noodig heeft een spoedoperatie plaats. Vaak is het echter te laat. Maar velen komen er gelukkig weer bovenop en soms zie je na een paar maanden iemand door het kamp wandelen, waarin je met geen mogelijkheid meer het uitgeteerde wezen terug kunt vinden, dat op een avond vrijwel levenloos het schip werd uitgedragen.

Helaas zijn dit de uitzonderingsgevallen. De meesten blijven, hoewel eenigszins onknappend, doorstumperen. En hoe kan het anders met deze beroerde voeding, dit gebrek aan versterkende middelen, aan medicijnen, en vitamine-preparaten?

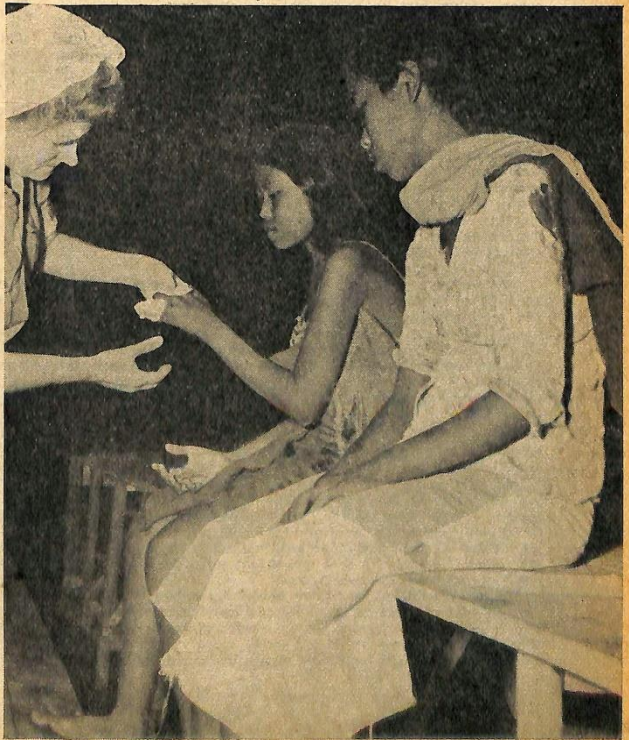
Oedeem is hardnekkig. Blindheid, heescheheid, gezwollen voeten, beenen en armen, in erge graad het heele lichaam; verlammingen, hartkwalen, longkwalen, buikziekten, malaria, krankzinnigheid, een eindeloos-treurige rij van gevallen van ellende en verschrikking.

De verplegers gaan rond tusschen de zieken, die stil voor zich uit liggen te kijken. Ze kunnen nog nauwelijks gelooven aan het geluk, nu verzorgd te worden en geholpen. En wat kunnen wij ze geven?

Dan komen de verhalen los.

„Het is een hel daarboven. Dagen en nachten achtereen regent het. Het heele terrein, waar de spoordijk gemaakt wordt is een moeras. Ook het kamp. Overal modder, modder, modder. De tenten zijn ondergestroomd. Vaak hebben we die niet eens, liggen maar zoo in de open lucht, onder adfakjes van takken en blaren. Je slaapt in je kietsnatte kleeën, want we hebben geen andere. Je ligt in de modder. Tijd voor wasschen of kleeën drogen is er niet. We gaan 's morgens voor zonsopgang op weg naar de dijk en komen 's avonds in donker terug. Van scheren of baden is geen sprake. Bij iedere stap die je doet zak je tot aan je enkels in de modder.

Gereedschap om de dijk te maken is in die blubber niet te

Het plaatselijke Nederland-Indische Roode Kruis doet prachtig werk in de Polikliniek Amacab, Koningsplein Zuid, te Batavia. Behalve de vele patiënten, die zichzelf komen melden, worden er dagelijks honderden met groote trucks van de straten opgehaald. Deze Nederlandsche verpleegster verbindt snel en vaardig de vingers van een Inheemsche bedelaars, gekleed in een goeni-zak,...

Als de patienten in de Amacab-polikliniek van het Ned.-Indische Roode Kruis behandeld zijn, wachten zij in deze loods op het eten, dat hun gratis verstrekt wordt uit de gaarkeukens. Men denkt maar niet aan de toestanden daar waar de Nederlandsche arbeid voor de volksgezondheid in Indië niet verriicht kan worden....

hangen aan hun handen om met de voeten tastend steun te vinden op de dwarshouten, die handen van het brugdek af te schoppen of er met ijzeren staven op te slaan. Nou, je weet wel hoe zoo'n ravijn er uit ziet. Behoorlijk diep, en rotsen op de bodem. Als je er in duvelt, nou, dan snap je 't wel...."

Dit zijn maar een paar staaltjes van de vele, die we te hooren krijgen of zelf hebben beleefd. Het is niet doenlijk op te sommen alles wat de Jap aan kwelling, wreedheid, sadisme en dierlijkheid heeft uitgedacht en uitgevoerd.

We helpen onze nieuw-aangekomen zieken zoo goed als maar mogelijk is en kroppen onze woede en verbittering op voor later, later. Zelfbeheersching, je kalm houden, geen domheden die de wanhopige toestand nog erger zouden maken. Die den Jappen een motief zouden geven, waar ze toch maar al te graag op hopen, tot een straf-oefening op groote schaal, wat een bloedbad beteekent.

Het is bij tweeën als de laatste patiënt uit de booten is gehaald: De Thaise bootslui steken een nieuw strootje op, maken de touwen los, en daar glijden de donkere silhouetten heen, een klein lichtje aan een staak op de voorsteven; een korte rij achter elkaar stroomafwaarts op de groote, wijde rivier, onder de eindeloze, blauwe trophenemal vol glanzende sterren, terwijl de maansikkel als een zeis een matgeel spoor over de rivier slaat naar ginds, heel bij de horizon, naar de barre oorden, waar nieuwe zieken wachten op verlossing....

....Gondelvaart.... met de dood...."

Waar Nederlanders komen ...

Waar Nederlanders komen, helpt de groote meerderheid der bevolking volgaarne mede om de extremisten te verdrijven. Zij wil niets liever dan rustig aan het werk gaan en is de terreur moe, schrijft een lezer ons uit Batavia. Hij vervolgt:

„Het Tangerangse is nu een week schoon geveegd en dezer dagen zijn er enkele menschen van de Nigieo naar toe geweest om de distributie te regelen. De bevolking is ons dadelijk zeer welwillend gezind gebleken, gaat weer graag aan het werk en doet met ons mee. Zoo is het op het oogblik tot dicht bij Buitenzorg toe het geval. De rubbertuinen van Tandjong Oost, waar je doorheen rijdt als je naar Buitenzorg gaat, tappen weer. De Nederlanders, die daar werken, hebben nog geen last gehad, de bevolking brengt zelf al de extremisten, die infiltreren, aan. Doch ondanks dat alles willen de Engelschen niet toegeven, dat zij het bij het verkeerde einde hebben en geven ons slechts hier en daar schoorvoetend een beetje meer de vrije hand. Zoo is het ook op Sumatra. Zij zijn zelfs niet bereid om den weg van Medan naar Belawan vrij te maken, hoewel dat militair best doenlijk is en hun heel wat minder verliezen zou berokkenen, dan thans de bewaking van de convooien kost.

En ondertusschen bloeit de smokkelhandel naar de Straits steeds weliger en gaan geweldige bedragen aan deviezen verloren. De Engelschen in Indië doen er niets tegen, de Straits moedigt het erg aan, verkoopt oude afgedankte landingsboten tegen fantastische prijzen aan de smokkelaars, die zelfs de machines uit de ondernemingen weghalen en die uitvoeren”.

gebruiken. Je schop is na een paar scheppen zoo zwaar, dat je hem niet meer tillen kunt. Telkens schoonmaken duurt veel te lang naar de Jap zijn zin. Daarom wordt er niet meer met werktuigen gewerkt. We staan op korte afstand van elkaar in evenwijdige rijen van de spoorwijk het terrein in. De eersten van de rij staan tot over de knieën in het modderwater. Zij graaien de modder met de handen op en kneden die tot ballen. Die ballen geven we door en de laatste man plakt ze op de dijk. Dat gaat zoo de heelen dag door onder de stroomende regen. Ziekten met hooge koorts, menschen met enorme wonden, dysenterielijders, alles moet naar de baan, alles moet werken. Als een erbij neervalt wordt hij net zoolang geslagen en geschopt tot hij weer opstaat. Misschien is hij zoo uitgeput, dat ook dat hem niet weer op de been brengt. Dan laten de Japs hem eindelijk liggen waar hij ligt, in de modder. Soms komt zoo'n knaap na een heele nacht strompelen door de blubber tegen de morgen in het kamp aan. Laten de Japs hem dan niet zien, anders loopt hij kans meteen weer mee terug te moeten naar het werk. Door dat smerige modderwater raken zelfs de kleinste wondjes geïnfecteerd en zoo ontstaan de vreeselijke, stinkende, etterende tropische zweren, waarvan velen heele plakkaten op armen en beenen hebben. Daar de meesten ook nog op bloote voeten loopen en het werk met de handen gedaan wordt, loop je ieder oogenblik een schram of schaafwondje op. En dat is het begin van de ellende.

Zoo wordt de spoorweg in Thailand gebouwd”.

„We hebben soms dagen achtereen haast geen eten. De keukens zitten zonder brandhout en zonder fourage. De wegen zijn modderpoelen, er kunnen geen auto's door. De rivier bandjirt door de vele regens en is onbevaarbaar. Er is geen eten, alleen heel weinig rijst. En daarbij gaan de Jappen voor. Voor het zoeken van wilde groenten in het bosch is geen tijd. Als je thuis komt, ben je zoo uitgeput en verkleumd, dat je op je kletsnatte bullen neervalt en wegsuft waar je ligt. En om vijf uur de volgende morgen begint het leventje weer, zonder eten, in je kleeren die nog vochtig zijn en waarin de modder in een harde koek opgedroogd zit. Als je tenminste nog kleeren hebt...."

„Het zijn zulke schoften,” vertelt nummer drie.

„Laatst was er een van ons met hooge koorts. Had zware malaria. „Wat”, zegt de Jap, „ben je zoo heet van de koorts? Goed, dan heb ik een mooi middelje om je af te koelen”. En hij zet den zieke in een diepe kuil met water, waar hij tot zijn schouders in stond. Na drie uur mocht hij eruit. Twee dagen later stierf hij aan longontsteking”.

„Ze sterven bij bosjes”, komt een ander ertusschen. „En of dat nog niet erg genoeg is, de Jappen houden er ook nog hun speciale pleziertjes op na. Ze vinden niets grappiger, dan b.v. als de jongens over de leuning van de houten bruggen over de ravijnen klimmen voor reparaties aan de pijlers en ze

Het Vrouwencorps van het K.N.I.L.

Het vrouwencorps van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger is een instelling waaraan nog slechts weinig bekendheid is gegeven. De leden van het corps werken in de stilte der militaire laboratoria en ziekenhuizen, bij de administratie der legerautoriteiten en bij de troepenintendantie en treden naar buiten slechts weinig op den voorgrond.

Tijdens het bezoek dat een Aneta-vertegenwoordiger aan het vrouwencorps bracht, vertelde de commandante, kapitein J. M. Meerburg, dat reeds tijdens de bezetting van Nederland de Nederlandsch-Indische regeering begonnen is met het recruter van vrijwilligers in het buitenland. Uit Canada, de Verenigde Staten, Zuid-Amerika en Zuid-Afrika kwamen de meisjes naar Australië teneinde hun krachten ter beschikking te stellen van de Nederlandsche zaak. Na de bevrijding van het Zuidelijk deel van Nederland zijn nog enkele honderden meisjes uit Nederland naar Australië vertrokken om later nog aangevuld te worden met vrijwilligers uit Noord-Nederland. Thans tellt met vrouwencorps ongeveer 250 leden en het ligt in de bedoeling dit getal uit te breiden tot 500.

Het corps is verdeeld in de afdelingen administratie, medische dienst en „welfare”. In de medische afdeling zitten de pioniers, want vele van deze meisjes waren als hulpverplegsters te werk gesteld bij onze troepen na de landingen in Nieuw-Guinea. In deze afdeling zijn ook de vrouwelijke artsen, analisten en apothekers opgenomen.

De leden van de afdeling administratie zijn ingedeeld bij het D.V.O., de militaire hospitalen, den codiedienst, Nefis, legeraanvoer enz. De afdeling „welfare” wint aan belangrijkheid nu steeds meer Nederlandsche troepen naar Indië komen.

Het vrouwencorps vormt een onderdeel van het KNIL, men kent er dezelfde rangen als bij het leger en de meisjes worden ook volgens dezelfde bezoldigingsschaal betaald als hun mannelijke collega's. De vrijwilligers beginnen allen als gewoon soldaat en gedurende een periode van ongeveer drie maanden worden zij getest op karakter en bekwaamheid. Aan de hand van den uitslag van dit onderzoek worden zij dan bevorderd tot een hooger rang.

De officieren van dit kleine maar zeer doelmatig werkende vrouwencorps ontvingen hun basistraining bij het WAC (Women Auxiliary Corps) in Amerika. In Australië werd hun opleiding later voltooid.

Het grootste contingent van het vrouwencorps bevindt zich te Batavia, doch er bevinden zich ook detachementen op Celebes, Borneo, Sumatra en elders.

In Batavia zijn de meisjes gehuisvest in een klooster. Het militaire reglement wordt er nauwkeurig nageleefd en er heerscht een strenge discipline. De meisjes genieten evenwel de noodige ontspanning en zoo is er o.a. twee keer in de maand een dansavond in de smaakvol ingerichte cantine van het vrouwencorps, waar de meisjes dan hun mannelijke collega's mogen inviteren.

Naar de commandante nog mededeelde, wordt thans gestreefd naar een fusie met het Nederlandsche Vrouwelijke Hulpkorps, waardoor ook voorzien zal kunnen worden in de behoefte aan officieren.

Karel Doorman Fonds

Schout bij Nacht K. W. F. M. Doorman, tactisch bevelhebber van een geallieerde aanvalsvloot, bestaande uit kruisers en torpedobootjagers, die den strijd met een overmachtige Japanse vloot aanbond, is op 27 Februari 1942 in den slag in de Java Zee met zijn vlaggeschip Hr. Ms. lichte kruiser „De Ruyter” ondergegaan en met hem gingen vele anderen onversaagd den heldendood tegemoet.

Een aantal Nederlanders, tijdens den oorlog in Engeland vertoevende, diep onder den indruk van de heldhaftige pogingen der Koninklijke Marine om Nederlandsch-Indië tot het uiterste te verdedigen, nam het initiatief, tot oprichting van een Fonds, Stichting voor oorlogsslachtoffers der Koninklijke Marine en hun nagelaten betrekkingen.

Het ligt voor de hand, dat de naam van Karel Doorman, wiens moed en trouw allerwege geroemd worden, als herinnering en als symbool aan het Fonds verbonden werd.

Naar de slachtoffers en hun nagelaten betrekkingen gaan allereerst onze gedachten uit. Geheel Nederland is trotsch op zijn zeehelden, maar het moet aan zijn dankbaarheid uiting geven door de helpende hand uit te steken tot steun, ten einde den nood en het leed van velen te verzachten.

Bij menigeen rijst wellicht de vraag of particuliere hulp hier wel noodig is. Immers is het niet in de eerste plaats de taak van de overheid om de slachtoffers naar behooren te ver-

zorgen? Inderdaad zijn en worden daarvoor uiteraard regelingen getroffen. Men bedenke echter, dat al mogen dergelijke regelingen in de gemiddelde gevallen naar behooren werken, er nog tal van bijzondere gevallen overblijven, waarbij extra hulp noodzakelijk is. Het is voor deze gevallen, dat het Karel Doorman Fonds aanvullenden steun wil verleen.

De ervaring heeft reeds geleerd, dat hieraan dringende behoefte bestaat en daarvoor is een beroep op het medeleven van de Nederlandsche bevolking alleszins gerechtvaardigd.

Gevormd is een Algemeen Comité, onder voorzitterschap van Jhr. Ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, waaruit is aangewezen een Werk Comité, dat met de dagelijkse leiding is belast, terwijl in de verschillende deelen des lands Plaatselijke Comité's zijn opgericht.

Voorts is ingesteld een Advies Commissie, onder leiding van het Hoofd der Afdeling Sociale Zaken van het Departement van Marine (tevens lid van het Hoofdbestuur) bijgestaan door twee officieren, een onderofficier en een korporaal der Koninklijke Marine en een burger, welk Comité de zich voordoende gevallen onderzoekt en van voorlichting dient omtrent de te verleenen uitkeeringen.

Bijdragen kunnen gestort op gironummer 1844 ten name van de heeren Heldring en Pierson, 's-Gravenhage.

Indische Tentoonstelling

Onlangs werd te Leeuwarden een Indische Tentoonstelling gehouden, verslag en uitvoerige gegevens worden aan afd. Besturen gaarne verstrekt door „Het Indisch Informatie Bureau voor Friesland, Groningen, Drente en Overijssel”, Ruiteskwartier 117 te Leeuwarden.

Engageert voor Uw Voorstellingen, Feesten, Partijen, het
„Musica Cabaret” van „MARTIN RIJKEN”
Uitsluitend prominente Ned. artisten en musici
Verstrekt U vrijblijvend alle gewenschte inlichtingen

MARTIN RIJKEN

Artiest en Ondernemer, Mathenesserlaan 430 b
ROTTERDAM (West) Telefoon 30126 (K 1800)

Programma's in iedere prijs en genre

Gereserveerd voor

GEO. WEHRIJ & Co.

Amsterdam

P. KOK & Co.

Anna Paulownastraat no. 18
Den Haag, telef. 333870-1-2

verrichten

Alle Bankzaken

Safe inrichting - Assurantien

Ant. A. Lohman

Juwelier - Horloger

Kalverstraat 138, Amsterdam-C.
Diezerstraat 39, Zwolle.

Uw horloge-reparatie

kunnen wij weer uitvoeren

De cursus

voor mannen en vrouwen met durf- en doorzettingsvermogen per maand f 6,—

Hogere Alg. Ontwikkeling

104 lessen in: geschiedenis, kunstgeschiedenis, litteratuur, sociologie, economie, Godsdiensten, mythologie, muziekgeschiedenis, rechtskennis, wijsbegeerte, psychologie, rhetorica, staatsinrichting.

EEN CURSUS
VAN BESCHAVING

Vraagt
prospectus

O.W. 11

USCULUSWEG 20
DEN HAAG
Tel. 773224
Alle 6 uren tot 161223

Hotel Pomona

(met Vegetarisch Restaurant)

Molenstraat 53, Telef. 116067*
DEN HAAG

Tijdschriften voor Indië

Het hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis doet een beroep op U ten behoeve van Uw land- en rijksgenooten in het verre Oosten, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur. **Help hen door een abonnement op dit blad af te sluiten** (door f 6,— te storten op gironummer 14574 van Oost en West) ten name van de afd. BARK, Hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis, Den Haag, dat voor onmiddellijke doorzending zorg draagt. Adressering aan particulieren in Indië is niet mogelijk.

Bontmantels

Veulen, Kalf, Persianer,
Mol, Persianer-Patte,
Lapin, 1946 Chevrete

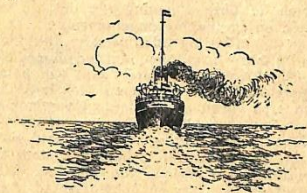
Ook groote sorteering
in $\frac{3}{4}$ Mantels

Zilvervossen - Martercolliers

Zomerprijzen

PEPERZAK beheerscht 't vak

Edisonstraat 126, Tel. 336665, Den Haag

Oost West - Thuis Best

met *Cjamin* 't allerbest!

H. B. LOHMAN & ZOON

Juweliers

PLAATS 5 - DEN HAAG
Telefoon 113442

INKOOP

van juweelen,
gouden en zilveren werken
Sportprijzen

ER IS
MAAR
EEN

Telefoon
2 nummers
33.38.69
33.79.26

Klokken-Dokter

in Den Haag, RUYSDAELSTRAAT 72-129
met de **grootste reparatie-inrichting**
op het gebied van antieke klokken

zoals: staande klokken met en zonder speelwerk, Engelsche tafclklokken met maan en datum, Friesche klokken, stoel- en staartklokken met en zonder maan en datum, scheepjes enz.

Met de meest moderne uurwerken het aangewezen adres

ALLE ONDERDEELLEN VOORRADIG

ROTTERDAMSCH LLOYD

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

**Begrafenis
Transport
Crematie**

Oost - West

KOLEN KEMELING

ZIJN 'T BEST

Laan van Meerdervoort 382, Tel. 333243
Anth. Heinsiusstraat 36, Telefoon 550811
Ruychaverstraat 1, Telefoon 554775

Eef

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyrmontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

Rotterdamsche Bankvereeniging

*Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betelingsverkeer*

193 VESTIGINGEN IN NEDERLAND

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

**POSTZEGELS
VEILINGEN**

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

Restaurant

SAUR

Annex

Oester- en Snackbar

Lange Voorhout 51 Den Haag,
Telefoon 116020

Unox

fijnste
vleeschwaren

VA 1 0365

NEDERL. STOOMVAART MAATSCHAPPIJ

„OCEAAN”, N.V.

Directie: Prins Hendrikkade 159,
AMSTERDAM

HOLLAND

OOST-INDIË

Vice versa

VOOR POSTZEGELS
ENGELKAMP!

AANKOOP
VERKOOP
VEILINGEN

THEO ENGELKAMP, Den Haag
Lange Poten 7a
Telefoon 113853

„Bagatelle”

PASSAGE 61 - DEN HAAG
Telefoon Café 114047
Telefoon Dir. 180788

Café-Concert

RESTAURANT 1e ETAGE

't Goude Hooft

Groenmarkt, Den Haag
TAVERNE - RESTAURANT
alwaar de keuken op zeer
bijzondere wijze wordt verzorgd